

15.06.2020

298/03.00.00.00/2020
[Hallituksen esitys
oppivelvollisuuslaiksi ja
eräksi siihen liittyviksi
laeiksi]

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Viite
Lausuntopyyntö 30.4.2020 VN/1985/2020-OKM-1

Asia
Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän lausunto asiassa VN 1985/2020-OKM-1

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt asiantuntijalausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laiksi.

HSL haluaa kiittää Opetus- ja kulttuuriministeriötä asiantuntijalausannon pyytämisestä.

HSL:n lausunto liittyy **koulumatkatukilakiin** ehdotettuihin muutoksiin.

Nykytilanne:

HSL:n tehtäviin kuuluu mm. toimialueensa joukkoliikenteen suunnittelu ja järjestäminen sekä sen toimintaedellytysten edistäminen, liikennepalveluiden hankkiminen, joukkoliikenteen taksa- ja lippujärjestelmän hyväksyminen ja joukkoliikenteen taksoista päättäminen sekä lippujenmyynnin järjestäminen.

HSL:n jäsenkunnat subventoivat omia kuntalaisiaan lippujen hinnoissa ja opiskelijalipuista myönnetään tietyn ehdoin lisäksi alennusta. HSL-alueen matkaliput myydään opiskelijoille HSL:n määrittelemillä ehdoilla ja hinnastolla ja opiskelija vastaa itse mahdollisten tukien hakemisesta Kelalta tai muilta tuen myöntäjiltä.

Tällä hetkellä suurin osa HSL-alueella asuvista opiskelijoista ei ole oikeutettuja koulumatkatukeen 54 euron vähimmäiskustannusrajan vuoksi. Lausuntopyynnössä mainittujen laskelmien mukaan on arvioitu, että HSL-alueella opiskelevista ja asuvista noin 50 000:sta opiskelijasta 70 prosentilla

15.06.2020

298/03.00.00.00/2020
[Hallituksen esitys
oppivelvollisuuslaiksi ja
eräksi siihen liittyviksi
laeiksi]

koulumatkan pituus olisi vähintään 5 km ja he olisivat lakiehdotuksen mukaan jatkossa oikeutettuja maksuttomiin koulumatkoihin. Maksuttomien koulumatkojen piiriin tulisi siten HSL-alueella noin 35 000 opiskelijaa.

Lausuntonaan HSL toteaa seuraavaa:

HSL-alueella asuvien opiskelijoiden suuren määrän vuoksi lipunhankkimisprosessi pitää näkemyksemme mukaan kyetä toteuttamaan kokonaisuudessaan digitaalisesti, mikä edellyttää tuotteiden, myyntijärjestelmien ja integraatioiden kehittämistä. Koulumatkatukien hallinnointi manuaalisesti ei ole mahdollista näin suurissa volyyymeissa.

HSL on pyrkinyt digitalisoimaan palveluita mahdollisimman paljon. Tavoitteemme on vähentää asiointia palvelupisteissä ja siirtää yhä suurempi osuus asioinneista digitaalisiin kanaviin. Palvelupisteiden määrää supistetaan kuluvana vuonna ja lakiesityksen suunnitellulla voimaantuloajankohtana HSL:llä on omia palvelupisteitä ainoastaan yksi. Koulumatkatuen lomakkeiden manuaalinen käsittely, säilytys ja opiskelijan tunnistaminen henkilökohtaisesti asioimalla palvelupisteessä edellyttäisi uusien palvelupisteiden perustamista ainoastaan näitä asiointeja varten.

Koulumatkatukeen liittyvän palvelun hallinnointi sekä laskutuksen ja niihin liittyvien prosessien suunnittelu ja toteutus (ml. lippujen ostoa koskevan raportoinnin tuottaminen tietosuojan vaatimukset täyttävällä tavalla) vaatii aikaa ja resursseja (kustannukset, työ). Palvelun rakentaminen HSL:n järjestelmiin vaatisi myös uusia tiedonsiirron rajapintoja ja prosessien ja järjestelmien yhteensovittamista eri toimijoiden välillä. Rakennettujen prosessien tulee tukea myös muutostilanteita, joita syntyy esimerkiksi opiskelijan olosuhteissa tapahtuvien muutosten seurauksena.

HSL:n näkemyksen mukaan koulumatkatuen kustannukset tulisi korvata joukkoliikenteen tuotantokustannuksia vastaavalla ei-subventioidulla hinnalla. HSL:n jäsenkunnat rahoittavat noin puolet HSL:n toimintamenoista ja mikäli lippuja myydään alle omakustannushinnoin, valuvat kustannukset osittain kuntien maksettavaksi, mikä on nykyisen taloustilanteen vallitessa hyvin epätoivottava tilanne.

Olennaista on rakentaa selkeä käytäntö lippujen korvaamisen hinnoitteluun liittyen. Korvausten tulee olla yhteensovitettavissa voimassaolevan tariffijärjestelmän kanssa eikä menettelyn tule aiheuttaa yksittäisen opiskelijan näkökulmasta ongelmia julkisen liikenteen käyttämiselle laajemmalla alueella kuin mitä koulumatkatuki antaa myöten.

15.06.2020

298/03.00.00.00/2020
[Hallituksen esitys
oppivelvollisuuslaiksi ja
eräksi siihen liittyviksi
laeiksi]

HSL:n näkökulmasta on selkeintä, että HSL-alueella koulumatkatuen myöntäminen ja maksatus tapahtuisi jatkossakin Kelan ja opiskelijan välillä.

Koulumatkatuen muutosesityksessä on positiivista mm. se, että koulumatkatuen laajentaminen edistää osaltaan joukkoliikenteen käyttöä ja kestäväää kehitystä sekä tukee ilmastotavoitteiden saavuttamista. Myös sosiaalipoliittisesta näkökulmasta pidämme opiskelijoiden tukemista koulumatkatuen avulla hyvänä asiana. Mikäli kuitenkin myönnetty lipputuki joudutaan toteuttamaan tavalla, millä se tosiasiallisesti vaikeuttaa yksittäisen opiskelijan mahdollisuuksia hyödyntää täysimääräisesti pääkaupunkiseudulla toimivia joukkoliikenteen palveluja, lakimuutos ei toteuta tarkoitustaan.

Lausunnon keskeinen sisältö:

HSL:n näkökulmasta on selkeintä, että HSL-alueella koulumatkatuen myöntäminen ja maksatus tapahtuisi jatkossa Kelan ja opiskelijan välisenä prosessina.

Käytäntöjen tulee olla mahdollisimman yksinkertaisia ja pitkälle digitalisoituja. Opiskelijalippujen hankintaprosessin tulee olla yhteensovittavissa HSL:n myynti- ja asiakaspalveluprosessien kanssa. Muussa tapauksessa prosessin vaatima resurssointia ei voida toteuttaa kustannustehokkaasti ja järjestelyn toteuttaminen vaatisi kohtuuttoman määrän henkilötöitä ja manuaalisia vaiheita sekä HSL:n, yksittäisen opiskelijan, oppilaitoksen että Kelan osalta.

HSL:n järjestelmiä ja palveluita digitalisoidaan vahvasti lähivuosina ja käytännössä lakiesityksen toteuttamisen edellyttämät muutokset tulisi saada osaksi tätä kehittämisprosessia. HSL ehdottaa, että toimivaltaisille joukkoliikenneviranomaisille myönnetään kohdennettu tuki koulumatkatukiprosessin vaatimien digitalisaatiohankkeiden toteuttamiseen.

Mikäli koulumatkatuen laskuttamisesta syntyy kustannuksia HSL:lle, koulumatkatuki tulisi korvata joukkoliikenteen tuotantokustannuksia vastaavalla ei-subventoidulla hinnalla.

Mikäli koulumatkatukeen tehtävät muutokset toteutetaan nyt esitetyn kaltaisena, HSL pitää suunniteltua aikataulua haasteellisena ja osin jopa mahdottomana.

Lisätietoja antaa talouspäällikkö Maarit Hauskamaa, puh. 040-721 7546.

15.06.2020

298/03.00.00.00/2020
[Hallituksen esitys
oppivelvollisuuslaiksi ja
eräksi siihen liittyviksi
laeiksi]

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Suvi Rihniemi
Toimitusjohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä 15.6.2020.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa HSL:n kirjaamosta.